

Outcomemonitor Krachtwijken brengt aandachtswijken in beeld

Luuk Schreven en Maartje Rienstra

In het Actieplan Krachtwijken dat minister Vogelaar medio 2007 naar de Tweede Kamer stuurde, zijn veertig wijken geïdentificeerd waarin de kwaliteit van de leefomgeving door een cumulatie van problemen achterblijft bij de andere wijken in de stad. In opdracht van het programmaministerie voor Wonen, Wijken en Integratie heeft het CBS een instrument ontwikkeld om de voortgang van het Krachtwijkenbeleid te volgen. De Outcomemonitor Krachtwijken brengt de veertig aandachtswijken in kaart en beantwoordt de vraag of de achterstanden worden ingelopen.

1. Inleiding

Bij de ontwikkeling van de 'Outcomemonitor Krachtwijken' is het Actieplan Krachtwijken het uitgangspunt geweest (VROM, 2007; ter Haar et al., 2008). In het Actieplan Krachtwijken worden vijf beleidsthema's benoemd die de aandacht verdienen van alle bij de uitvoering van het beleid betrokken partijen: het ministerie, de gemeenten en de woningcorporaties. Het zijn de thema's wonen, leren, werken, veiligheid en integratie. Aanvullend heeft het CBS een analyse gemaakt van de door de gemeenten opgestelde Wijk Actieplannen (WAPs). Uit de WAPs zijn de thema's schuldenproblematiek en gezondheid geselecteerd. Ook van deze thema's zal de ontwikkeling in de Outcomemonitor worden gevolgd. Ten slotte is ook de bevolkingssamenstelling van de wijken geanalyseerd (Schreven en Beeckman, 2008). Kennis van de achtergrondkenmerken van de wijken is van belang om de scores op de verschillende indicatoren te kunnen interpreteren.

De Outcomemonitor Krachtwijken is een instrument in ontwikkeling. In de komende tijd zullen nog verschillende indicatoren worden toegevoegd, met name op het gebied van veiligheid en gezondheid. Ook doet het CBS onderzoek naar de mogelijkheid om de dimensie 'leren' uit te breiden met aanvullende indicatoren. Daarnaast wordt onderzocht of het thema 'multiprobleemgezinnen' in de monitor kan worden opgenomen. In bijlage 1 is aangegeven uit welke indicatoren het instrument op dit moment bestaat.

In de aanloop naar het Actieplan Krachtwijken heeft het onderzoeksbureau ABF Research verschillende analyses gemaakt van de ruimtelijke concentratie van achterstanden en problemen (Brouwer en Willems, 2003, 2004). Op basis van deze analyses zijn uiteindelijk veertig gebieden geselecteerd waarin de achterstanden het grootst zijn (bijlage 2). Dit zijn de aandachtswijken die zijn samengesteld op het niveau van postcode-4-gebieden (Brouwer en Willems, 2007). De helft van de aandachtswijken ligt in een van de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (G4). Dit zijn ook de grootste aandachtswijken: in deze wijken woont bijna 80 procent van de inwoners van aandachtswijken. De resterende twintig aandachtswijken liggen in veertien grotere gemeenten. In het vervolg zullen

deze gemeenten met de term G14 worden aangeduid. Dit zijn echter niet de veertien grootste gemeenten na de G4. De kaarten tonen de ligging van de aandachtswijken in de achttien betrokken gemeenten.

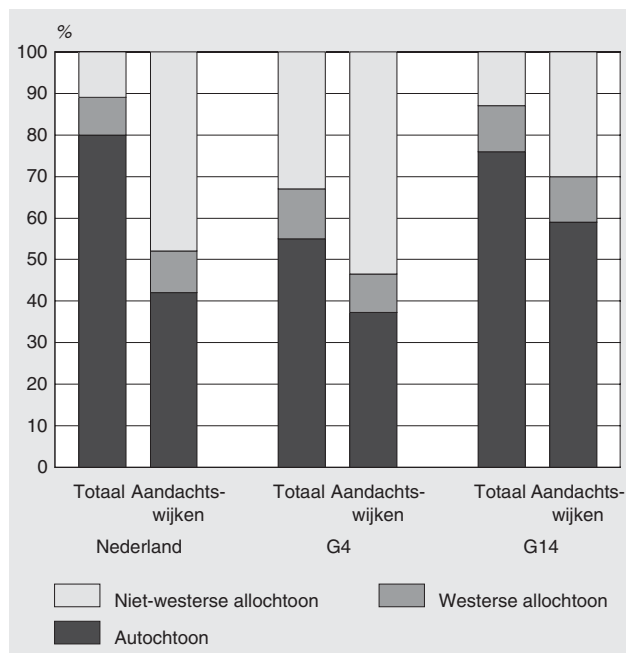
2. Typering aandachtswijken

Hoewel de aandachtswijken zeker niet homogeen zijn, worden ze in deze paragraaf getypeerd. Dit gebeurt door de situatie in de veertig aandachtswijken te vergelijken met het Nederlands gemiddelde. Waar nodig zullen de wijken worden ingedeeld naar de twintig aandachtswijken in de G4 en de twintig aandachtswijken in de G14.

Veel niet-westerse allochtonen, jonge bevolking, weinig paren

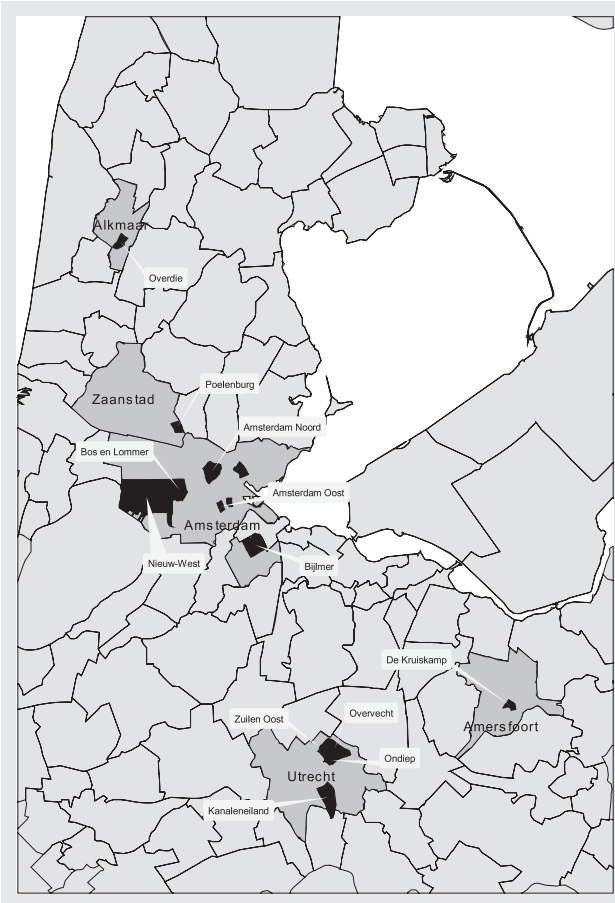
Het aantal inwoners van de aandachtswijken verschilt aanzienlijk. De grootste aandachtswijken liggen in de G4: Amsterdam Nieuw-West met 107 600 inwoners en Rotterdam Oud-Zuid met 70 950 inwoners (1 januari 2008). De kleinere aandachtswijken liggen vooral in de G14: De Hoogte in Groningen met 3 160 inwoners, Heechterp/Schieringen in Leeuwarden met 3 900 inwoners en Woensel West in Eindhoven met 4 110 inwoners. De problematiek van de aandachtswijken speelt in de G4 dus op een grotere schaal dan daarbuiten.

1. Bevolking naar herkomstgroep, 1 januari 2008

Bron: CBS, Gemeentelijke Basisadministratie

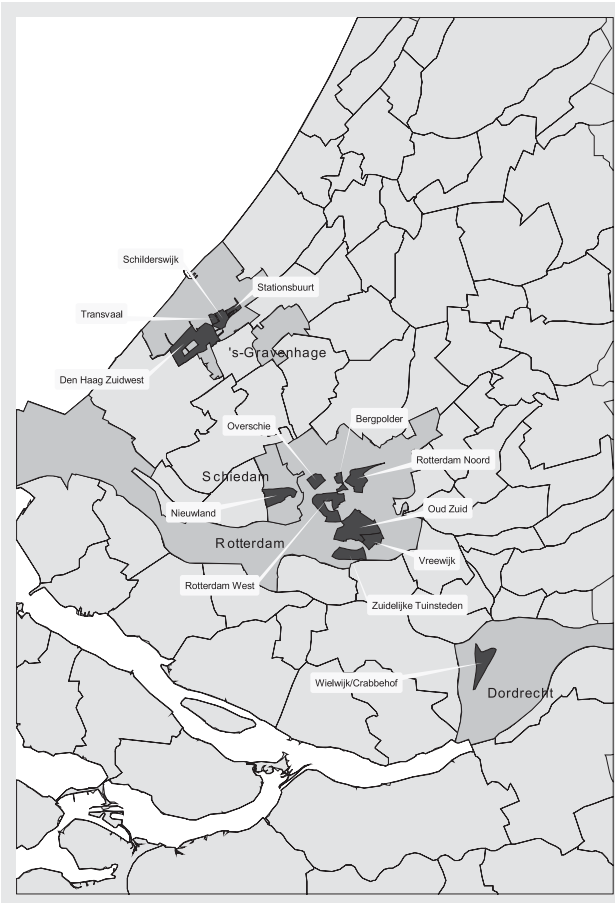
1. Aandachtswijken in Noord-Holland en Utrecht

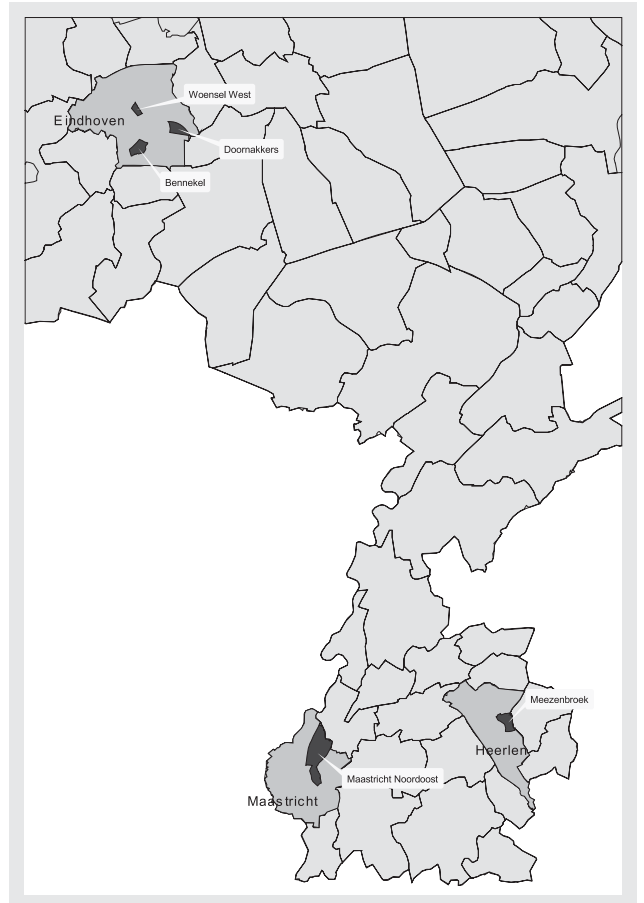
2. Aandachtswijken in Friesland, Groningen, Overijssel en Gelderland

3. Aandachtswijken in Zuid-Holland

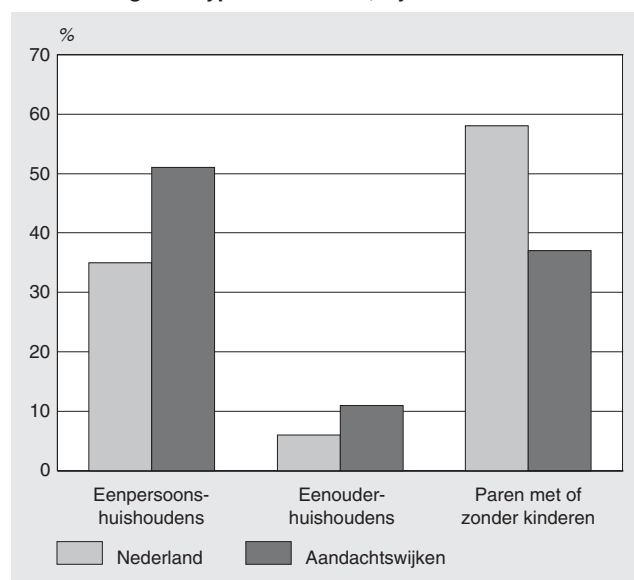
4. Aandachtswijken in Noord-Brabant en Limburg

In de aandachtswijken wonen veel niet-westerse allochtonen (*grafiek 1*). Van de inwoners van de aandachtswijken is 48 procent niet-westers allochtoon. Vooral in de aandachtswijken van de G4 is dit aandeel hoog: gemiddeld 53 procent van de inwoners van de aandachtswijken is niet-westers allochtoon, tegenover 33 procent in alle wijken van de G4. In de Haagse aandachtswijken Transvaal en de Schilderswijk ligt het aandeel niet-westerse allochtonen zelfs boven de 80 procent; in de Amsterdamse Bijlmer is 70 procent van de inwoners niet-westers allochtoon. In de aandachtswijken van de G14 is 30 procent van de inwoners niet-westers allochtoon. In tegenstelling tot de aandachtswijken in de G4 bestaat de bevolking in de Korrewegwijk in Groningen voor driekwart uit autochtone inwoners. Hier wonen voornamelijk studenten.

In de aandachtswijken wonen in vergelijking met de rest van Nederland veel twintigers en weinig 40-plussers. De aandachtswijken verschillen echter wel aanzienlijk van elkaar. In studentenwijken zoals de Korrewegwijk behoort de helft van de bevolking tot de leeftijdsgroep 20-34 jaar. In de Rotterdamse Vreewijk is bijna een kwart van de bevolking 65 jaar of ouder. Ten slotte tellen de aandachtswijken relatief veel eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen, en weinig paren met of zonder kinderen (*grafiek 2*).

2. Bevolking naar type huishouden, 1 januari 2007

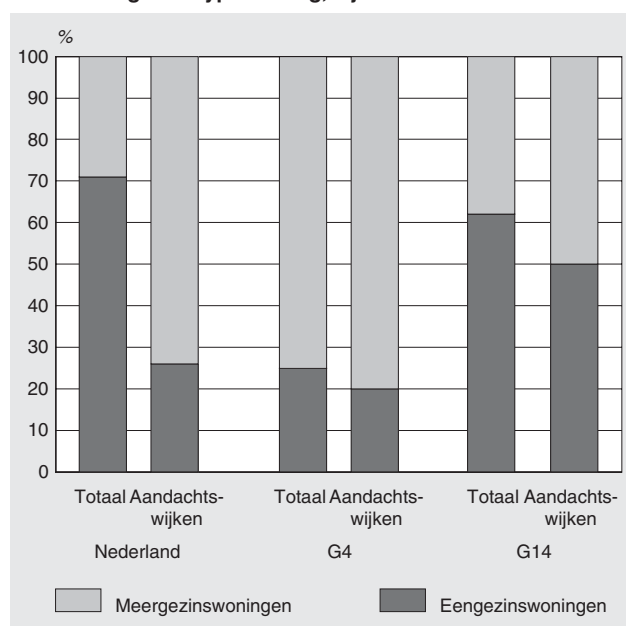
Bron: CBS, Gemeentelijke Basisadministratie

Veel meergezinswoningen en sociale huurwoningen, verminderde leefbaarheid

Meer dan 60 procent van de woningen in de aandachtswijken zijn sociale huurwoningen. In de rest van Nederland is dit maar iets meer dan 30 procent. De woningen in de aandachtswijken zijn voornamelijk meergezinswoningen (*grafiek 3*). In de aandachtswijken is bijna driekwart van de woningen een meergezinswoning, terwijl in de rest van Nederland vooral eengezinswoningen staan. In combinatie met een vrij hoog aandeel kleine woningen (drie kamers of minder) is dit vooral typerend voor de G4. In de G14 is het aandeel eengezinswoningen veel hoger. Meer dan 60 procent van de woningen in de G14 is een eengezinswoning,

terwijl in de aandachtswijken van deze steden de aandelen een- en meergezinswoningen ongeveer even groot zijn.

3. Bevolking naar type woning, 1 januari 2006

Bron: VROM, Systeem Woningvoorraadonderwijsbestanden

De woningen in de aandachtswijken dateren voor een belangrijk deel uit de periode 1945-1970, de jaren waarin de woningnood hoog was. In de aandachtswijken van de G4 is ruim een derde van de woningen in deze periode gebouwd, en in de aandachtswijken van de G14 zelfs ruim de helft.

Volgens de 'Leefbaarometer' scoren de meeste aandachtswijken 'tussen positief en negatief' op het gebied van de leefbaarheid. Deze Leefbaarometer is een landelijk dekend monitoringsysteem waarin vijftig indicatoren in zes dimensies in een model worden samengebracht. Met behulp van dit model, waarin zowel de beleving van de leefbaarheid als het woongedrag van de bewoners is opgenomen, wordt de leefbaarheidssituatie berekend (Leidemeijer et al., 2008). De vier aandachtswijken die negatief scoren bevinden zich in Rotterdam en Den Haag (*staat 1*). Van de tien aandachtswijken die matig positief scoren, liggen er slechts drie in de G4. Opvallend is dat de Rotterdamse aandachtswijk Vreewijk op het gebied van leefbaarheid hoger scoort dan de stad Rotterdam als geheel. Rotterdam scoort tussen positief en negatief, terwijl Vreewijk matig positief scoort.

Vmbo overheerst, weinig startkwalificaties

Van alle leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs die in de aandachtswijken wonen, zit ruim 70 procent op het vmbo (*grafiek 4*). Vooral het aandeel leerlingen in de vmbo basis- en kaderberoepsleerweg is zeer hoog. Bijna de helft van alle leerlingen uit de aandachtswijken volgt dit schooltype, terwijl voor heel Nederland dit aandeel iets onder de 30 procent blijft

Met ten minste een diploma van een basisberoepsopleiding op mbo niveau 2 of een afgeronde havo- of vwo-opleiding beschikt een leerling over een startkwalificatie. Van de

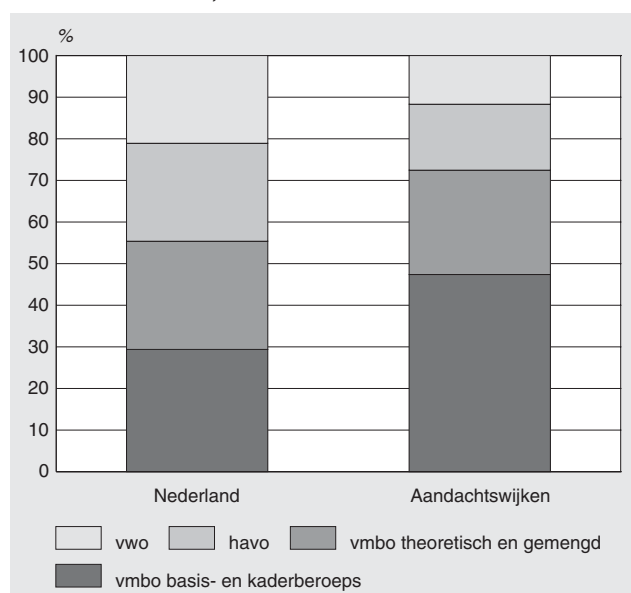
Staat 1
Leefbaarheid in de aandachtswijken ¹⁾

Aandachtswijken	Leefbaarheidsscore			
	positief	matig positief	tussen positief en negatief	negatief
Nederland	x			
Het Arnhemse Broek (Arnhem)		x		
Wielwijk/Crabbehof (Dordrecht)		x		
Doornakkers (Eindhoven)		x		
Bennekel (Eindhoven)		x		
Velve-Lindenhof (Enschede)		x		
Meezenbroek (Heerlen)		x		
Noordoost (Maastricht)		x		
Vreewijk (Rotterdam)		x		
Ondiep (Utrecht)		x		
Zuilen Oost (Utrecht)		x		
Aandachtswijken (gemiddeld)			x	
West (Rotterdam)				x
Oud Zuid (Rotterdam)				x
Schilderswijk (Den Haag)				x
Transvaal (Den Haag)				x

¹⁾ Alleen de meest en minst leefbare aandachtswijken zijn genoemd. De aandachtswijken die niet worden genoemd, scoren evenals de gemiddelde aandachtswijk tussen positief en negatief.

Bron: VROM, Leefbaarometer.

4. Leerlingen in het 3e leerjaar van het voortgezet onderwijs naar schoolsoort, 1 oktober 2007

Bron: CBS, Voortgezet onderwijsbestanden

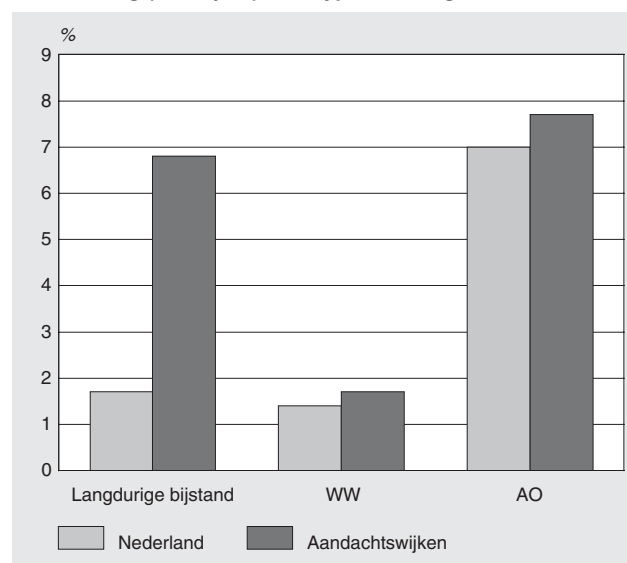
schoolverlaters in de aandachtswijken heeft 70 procent geen startkwalificatie. Voor heel Nederland is dat bijna 50 procent. Dit betekent echter niet dat deze leerlingen nooit een startkwalificatie halen. Voortijdig schoolverlaters kunnen na verloop van tijd hun opleiding weer oppakken en dan alsnog een startkwalificatie behalen.

Veel langdurige bijstand, lage inkomens

Het aandeel personen in de potentiële beroepsbevolking met inkomsten uit arbeid is in de aandachtswijken met 56 procent aanzienlijk lager dan het gemiddelde voor Nederland (69 procent). In de aandachtswijken wonen relatief veel mensen die langer dan drie jaar een bijstandsuitkering hebben. Mensen met een werkloosheids- (WW) of arbeidsongeschiktheidsuitkering (AO) wonen daarentegen nauwelijks

vaker in de aandachtswijken (*grafiek 5*). Het grote aantal langdurig bijstandsafhankelijken is een karakteristiek probleem voor de aandachtswijken.

5. Aandeel uitkeringsgerechtigden in de potentiële beroepsbevolking (15-64 jaar) naar type uitkering, eind 2007

Bron: CBS, Bijstandsuitkeringen statistiek, registratie Werkloosheidswet en Arbeidsongeschiktheidsregistratie

Met relatief weinig personen met inkomsten uit arbeid en veel langdurig bijstandsafhankelijken is het niet verwonderlijk dat de inkomens in de aandachtswijken lager liggen dan gemiddeld in Nederland. Het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen ligt in heel Nederland voor 40 procent van de huishoudens onder de 16 duizend euro per jaar. In de aandachtswijken moet bijna 60 procent van de huishoudens van minder dan 16 duizend euro zien rond te komen. In de Deventerse Rivierenwijk, de Groningse Korrewegwijk, Heechterp/Schieringen in Leeuwarden en de Haagse aandachtswijken Transvaal en de Schilderswijk moet zelfs meer dan 70 procent van de huishoudens het met minder dan 16 duizend euro doen.

Gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen

Het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen is het bruto-inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (zoals alimentatie voor de ex-partner) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting. Het bruto-inkomen omvat winst uit onderneming, bruto-inkomsten uit arbeid, inkomsten uit vermogen en bruto ontvangen overdrachten (zoals RWW, AOW, WAZ, WAJONG en WAO). Om de inkomens van huishoudens van verschillende omvang en samenstelling vergelijkbaar te maken, wordt het inkomen van het huishouden met behulp van een equivalentiefactor gestandaardiseerd. Een eenpersoonshuishouden wordt daarbij als standaard gehanteerd.

Meer overlast en criminaliteit

In alle aandachtswijken is er volgens de Leefbaarometer meer overlast en criminaliteit dan gemiddeld in Nederland. De score op het gebied van overlast en veiligheid wordt gerepresenteerd als een afwijking van het Nederlands gemiddelde op een schaal van -50 (voor gebieden met een maximale negatieve afwijking) tot en met +50 (maximale positieve afwijking). De score is afkomstig uit de Leefbaarometer en wordt gebaseerd op een viertal criminaliteitsindicatoren en een samengestelde indicator waarmee de overlast wordt gemeten. De aandachtswijken in de G14 scoren over het algemeen het minst slecht op het gebied van overlast en veiligheid. De aandachtswijken waar de score op het gebied van overlast en veiligheid het laagst is, liggen in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag (staat 2).

Staat 2
Overlast en veiligheidsscore in de aandachtswijken¹⁾

Aandachtswijken	Leefbaarheidsscore
Nederland	0 (gemiddeld)
Velve-Lindenhof (Enschede)	-20
Poelenburg (Zaanstad)	-22
Wielwijk/Crabbehoef (Dordrecht)	-28
Rivierenwijk (Deventer)	-29
Aandachtswijken (gemiddeld)	-44
Oost (Amsterdam)	-48
Oud Zuid (Rotterdam)	-48
Transvaal (Den Haag)	-48
Schilderswijk (Den Haag)	-48
Noord (Rotterdam)	-49
West (Rotterdam)	-49
Stationsbuurt (Den Haag)	-49

¹⁾ Alleen de aandachtswijken met de hoogste en laagste scores op het gebied van overlast en veiligheid zijn genoemd. De aandachtswijken die niet worden genoemd scoren tussen -29 en -48.

Bron: VROM, Leefbaarometer.

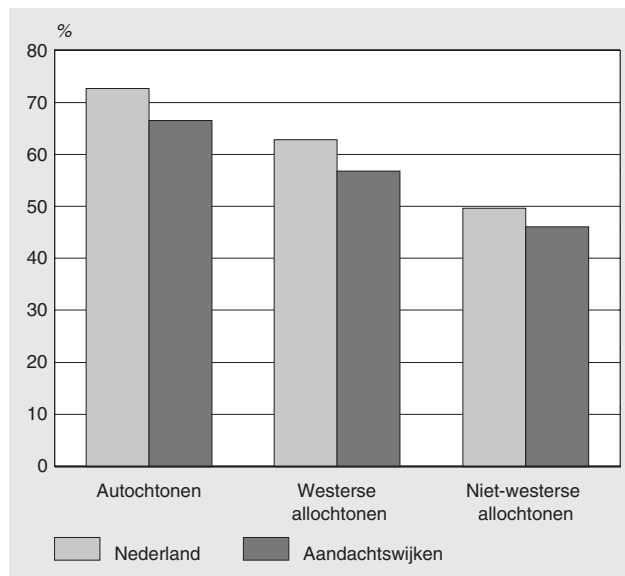
Lagere opleiding en meer langdurige bijstand voor niet-westerse allochtonen

Het aandeel niet-westerse allochtonen in de aandachtswijken is zeer hoog. Om de mate van integratie van deze bevolkingsgroep te kunnen beoordelen, is het van belang diverse indicatoren naar herkomst uit te splitsen. Om de sociaaleconomische (of structurele) integratie in beeld te krijgen, zijn

de indicatoren in de dimensies leren en werken zoveel mogelijk uitgesplitst naar herkomstgroep. Voor de culturele integratie is de uitsplitsing van paren naar herkomstgroep een indicator.

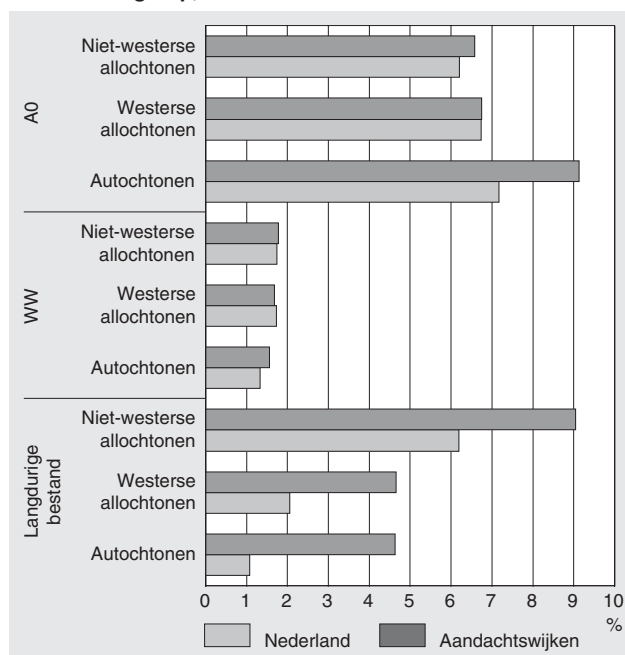
De autochtone inwoners van de aandachtswijken hebben vaker inkomsten uit arbeid dan de allochtone inwoners (grafiek 6). Ook wonen er in de aandachtswijken meer niet-westerse allochtonen met een langdurige bijstandsuitkering. De autochtone inwoners van de aandachtswijken hebben juist vaker een arbeidsongeschiktheidsuitkering (grafiek 7).

6. Aandeel personen met inkomsten uit arbeid in de potentiële beroepsbevolking (15-64 jaar) naar herkomstgroep, eind 2005

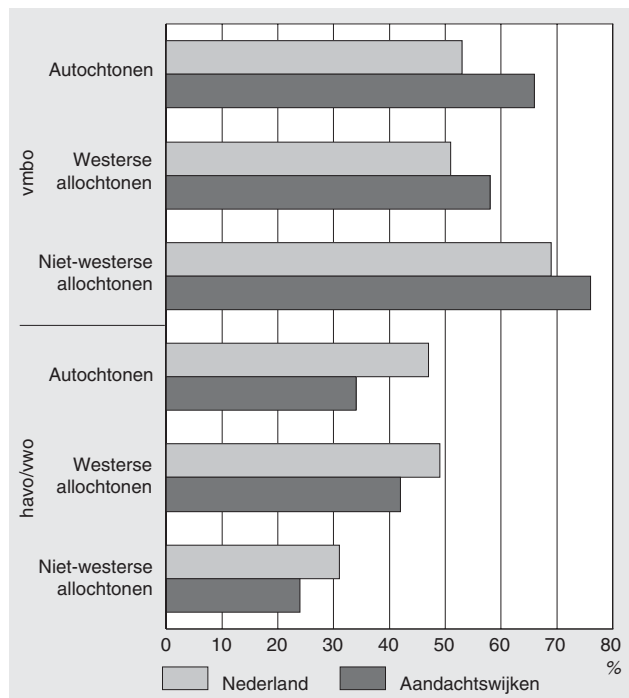
Bron: CBS, Sociaal Statistisch Bestand

7. Aandeel uitkeringsgerechtigden in de potentiële beroepsbevolking (15-64 jaar) naar type uitkering en herkomstgroep, eind 2007

Bron: CBS, Bijstandsuitkeringenstatistiek, registratie Werkloosheidswet en Arbeidsongeschiktheidsregistratie

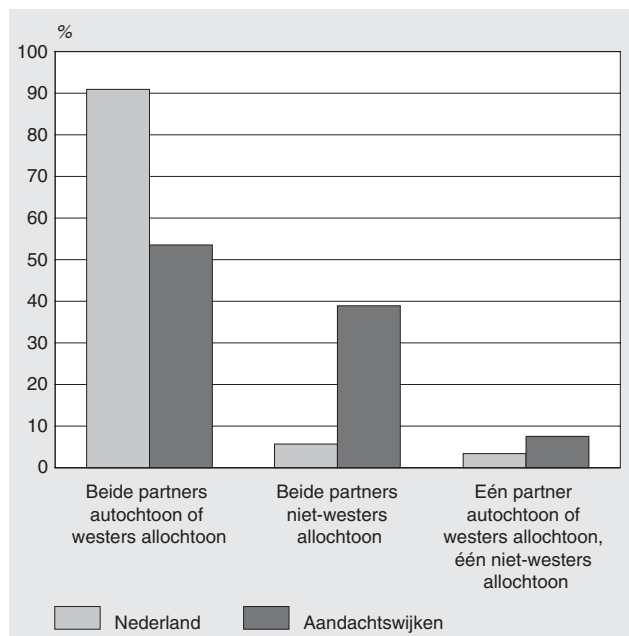
8. Leerlingen in het 3e leerjaar van het voortgezet onderwijs naar schoolsoort en herkomstgroep, 1 oktober 2007

Bron: CBS, Voortgezet onderwijsbestanden

Ruim driekwart van de niet-westerse allochtone leerlingen uit de aandachtswijken die naar de derde klas van het voortgezet onderwijs gaan, volgt een vmbo-opleiding (grafiek 8). De autochtone bevolking van de aandachtswijken scoort in dit opzicht hoger: een derde van de leerlingen volgt havo of vwo.

9. Paren naar herkomstgroep, 1 januari 2007

Bron: CBS, Gemeentelijke basisadministratie

In de aandachtswijken wonen meer paren waarvan de ene partner autochtoon of westers allochtoon is en de andere niet-westerse allochtoon (grafiek 9). Vooral in de aandachtswijken van de G4 komt dit vaker voor. In de Rotterdamse aandachtswijk Bergpolder bestaat 13 procent van de paren

uit koppels waarvan de ene partner niet-westerse allochtoon is en de andere autochtoon of westers allochtoon. In de Amsterdamse Bijlmer is dit aandeel 12 procent.

Meer wanbetalers voor de zorgverzekeringswet

In de aandachtswijken ligt het aandeel wanbetalers voor de zorgverzekeringswet met 5 procent ruim twee keer zo hoog als in heel Nederland (2 procent). Sommige aandachtswijken, zoals de Amsterdamse Bijlmer en Rotterdam Oud-Zuid tellen wel vier keer zo veel wanbetalers (8 procent).

3. Ontwikkelingen in 2007

Met het verschijnen van het Actieplan Krachtwijken is het Krachtwijkenbeleid medio 2007 formeel van start gegaan. Voor de nulmeting van de Outcomemonitor Krachtwijken is als peilmoment 1 januari 2007 gekozen. Dit betekent dat zoveel mogelijk indicatoren in de Outcomemonitor op of rond 1 januari 2007 zijn vastgesteld. De nulmeting brengt daarmee de situatie in de veertig aandachtswijken in kaart zoals die was aan de vooravond van de start van het Krachtwijkenbeleid.

Inmiddels is een gedeeltelijke eerste actualisatie van indicatoren uitgevoerd. Als peilmoment is daarbij gekozen voor 1 januari 2008. Dit peilmoment ligt slechts een half jaar na de formele start van het Krachtwijkenbeleid. Er waren op dat moment nog geen charters getekend tussen het ministerie en de gemeenten. Het is onrealistisch om te verwachten dat de eerste beleidsresultaten al in 2007 geboekt zijn. De ontwikkelingen die door de Outcomemonitor in 2007 gesignaleerd worden, zijn daarom niet toe te schrijven aan de concrete inzet van beleidsinstrumenten in het kader van het Krachtwijkenbeleid. Wel kunnen de aandacht voor de geselecteerde wijken in (lokale) politiek en media, en de lopende beleidstrajecten een rol hebben gespeeld in de gesignaleerde ontwikkelingen.

Sloop en nieuwbouw veranderen bevolkingsamenstelling nog niet

In sommige aandachtswijken zijn de gevolgen van sloop en nieuwbouw zichtbaar in de bevolkingsaantallen. Dit geldt in het bijzonder voor de aandachtswijken in de G4. In de Amsterdamse Bijlmer heeft veel nieuwbouw plaatsgevonden, terwijl in Den Haag Zuidwest en de Rotterdamse aandachtswijken Oud-Zuid en de Zuidelijke Tuinsteden vooral gesloopt is. De sloop en nieuwbouw hebben echter nog niet geleid tot een gewijzigde bevolkingsamenstelling.

Woningprijs buiten G4 stagneert

In 2007 zijn in Nederland 5 procent minder huizen verkocht dan in 2006. Dit hangt samen met de stijgende rente in de tweede helft van 2007 en de sterke stijging van de woningprijzen in de laatste jaren. In de G4 en hun aandachtswijken is het aantal verkochte woningen in 2007 wel op peil geble-

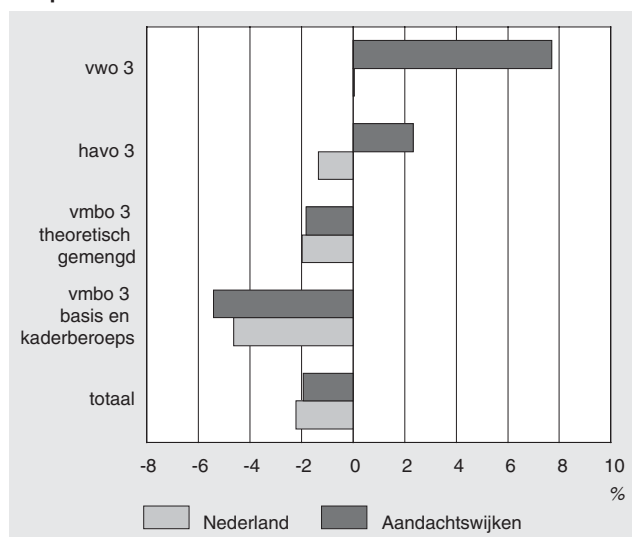
ven, terwijl dit aantal in de G14 als geheel daalde. In de aandachtswijken van de G14 daalde het aantal verkochte woningen in 2007 niet.

De woningprijzen zijn in 2007 nog wel gestegen. De gemiddelde prijs van verkochte woningen is in heel Nederland met 5 procent gestegen. De prijzen in de G4 stegen nog wat sterker, met 8 procent. In de aandachtswijken van de G4 bleven de prijzen van de verkochte woningen met een stijging van 7 procent iets achter bij de prijsstijging in de rest van de gemeente. De woningprijzen in de G14 volgden de landelijke stijging van 5 procent. In de aandachtswijken van de G14 stagneerde de verkoopprijs van woningen echter. Het prijspeil in 2007 is daar vergelijkbaar met dat in 2006. De woningprijs in de aandachtswijken van de G14 blijft daarmee achter bij de gemiddelde ontwikkeling.

Meer leerlingen naar havo en vwo

Het niveau van de leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs stijgt in de aandachtswijken sneller dan in Nederland en in de rest van de stad. In heel Nederland stijgt het niveau van leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs, terwijl het totaal aantal leerlingen iets is gedaald. In de aandachtswijken is deze stijging sterker geweest dan in Nederland als geheel (grafiek 10). In het schooljaar 2006/2007 gingen in de aandachtswijken in totaal 880 leerlingen naar de derde klas van het vwo. In het schooljaar 2007/2008 was dit aantal met 8 procent gestegen tot 950 leerlingen. Ook het aantal havo-3 leerlingen was gestegen, terwijl het aantal leerlingen in vmbo-3 was gedaald. Deze positieve ontwikkeling in de aandachtswijken is een stap in de goede richting om de achterstanden in te lopen. Desondanks gaan in de aandachtswijken nog steeds zeven op de tien derdeklassers naar het vmbo, tegen 55 procent in heel Nederland.

10. Ontwikkeling in het aantal leerlingen in het 3e leerjaar van het voortgezet onderwijs naar schoolsoort in de periode 1 okt. 2006 - 1 okt. 2007

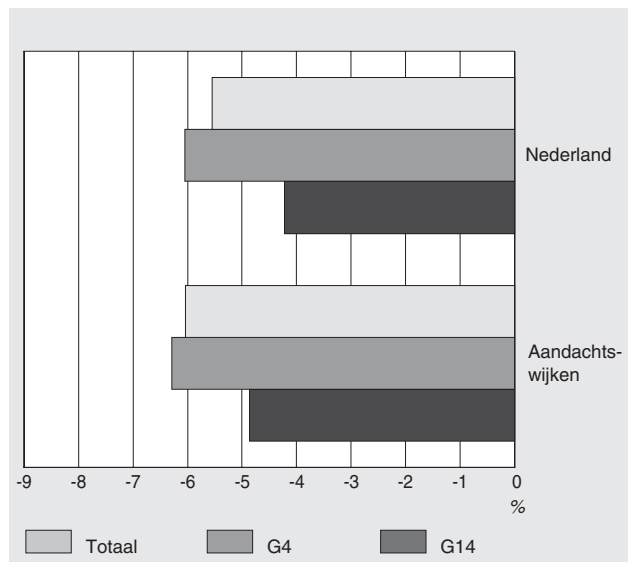
In het algemeen geldt dat steeds meer derdeklassers van niet-westers allochtone herkomst onderwijs volgen op havo- of vwo-niveau. Deze ontwikkeling is vooral in de aandachtswijken van de G4 zichtbaar.

Aantal uitkeringsgerechtigden neemt af

In de aandachtswijken is in 2007 het aantal mensen met een uitkering gedaald. Dit hangt samen met de positieve economische ontwikkeling in Nederland, waardoor sinds 2005 het aantal uitkeringen en het aantal werklozen voortdurend is gedaald. In heel Nederland neemt het aantal mensen met een uitkering af. De afname van het aantal WW-uitkeringen springt het meest in het oog. Het aantal mensen met een WW-uitkering in Nederland daalde van bijna 200 duizend eind 2006 naar ruim 155 duizend eind 2007, ofwel met 21,1 procent. Ook het aantal langdurig bijstandsafhankelijken (-5,5 procent) en arbeidsongeschikten (-2,1 procent) is in 2007 gedaald.

De steden, inclusief hun aandachtswijken, volgen deze trend. Voor zowel WW- als arbeidsongeschiktheidsuitkeringen geldt dat de aandachtswijken de dalende landelijke tendens volgen. Het aantal langdurig bijstandsafhankelijken is in de aandachtswijken nog iets sterker gedaald dan gemiddeld in Nederland, namelijk met 6,0 procent (Roessingh, 2008). Hierdoor hebben de aandachtswijken hun achterstand in dit opzicht enigszins ingelopen (grafiek 11).

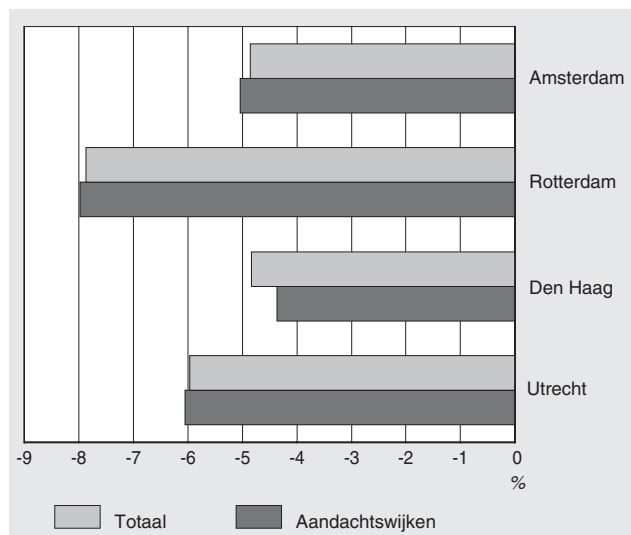
11. Ontwikkeling in het aantal langdurige bijstandsafhankelijken in de periode eind 2006 - eind 2007

Bron: CBS, Bijstandsuitkeringen statistiek

Van de G4 heeft Rotterdam het grootste aandeel personen met een langdurige bijstandsuitkering. In deze gemeente is de afname ook het sterkst. Den Haag is de enige van de vier grote steden waar het aantal mensen met langdurige bijstand in de aandachtswijken minder sterk afneemt dan in de overige wijken (grafiek 12).

12. Ontwikkeling in het aantal langdurige bijstandsafhankelijken in de vier grote gemeenten in de periode eind 2006 - eind 2007

Bron: CBS, Bijstandsuitkeringen statistiek

Aantal wanbetalers voor de zorgverzekeringswet stijgt

In 2007 is het aantal wanbetalers voor de zorgverzekeringswet in Nederland aanzienlijk gestegen. Mogelijke oorzaken zijn de stijging van de premie voor de basisverzekering en het ontbreken van een sanctie op achterstallige betaling. Eind 2006 waren er in heel Nederland 190 duizend wanbetalers, tegen 240 duizend eind 2007. De toename binnen de aandachtswijken was sterker dan gemiddeld. Het aantal wanbetalers voor de zorgverzekeringswet steeg daar van bijna 22 duizend naar iets meer dan 30 duizend personen. In de G4 en hun aandachtswijken was de stijging ongeveer even groot.

In sommige aandachtswijken neemt het aantal wanbetalers echter minder snel toe dan het stedelijk gemiddelde. Dit is bijvoorbeeld het geval in de Amsterdamse aandachtswijken Bos en Lommer en Amsterdam-Oost en in de aandachtswijken Rotterdam-West en Rotterdam-Noord.

De achterstand van de aandachtswijken in de G14 op de rest van de stad is groter geworden. Dit geldt vooral voor de aandachtswijken in de gemeenten Arnhem, Nijmegen en Maastricht.

4. Conclusie

De Outcomemonitor Krachtwijken is een uniek instrument, waarmee de situatie in de veertig aandachtswijken op tal van thema's in kaart wordt gebracht. De thema's waarover het instrument rapporteert, zullen de komende tijd nog verder worden uitgebreid. De Outcomemonitor wordt hierdoor robuuster. Met de Outcomemonitor wordt het mogelijk om ontwikkelingen op laag regionaal niveau te volgen. De komende jaren zal door middel van periodieke actualisatie van het instrument het effect van het Krachtwijkenbeleid

zichtbaar worden.

De ontwikkelingen die de Outcomemonitor Krachtwijken voor 2007 registreert, zijn nog niet aan concrete inzet van beleidsinstrumenten in het kader van het Krachtwijkenbeleid toe te schrijven. Wel kan worden geconcludeerd dat de aandachtswijken in 2007 een gunstige ontwikkeling doormaakten. Ze volgden daarmee de positieve economische trend in Nederland. Er was nog geen sprake van een verkleining van de achterstanden ten opzichte van de stedelijke gemiddelden, maar wel lijkt het erop dat de achterstanden van de aandachtswijken niet zijn toegenomen.

Literatuur

Brouwer, J. en J. Willems, 2003, Ruimtelijke concentratie van achterstanden en problemen. Inventarisatie. ABF Research, Delft.

Brouwer, J. en J. Willems, 2004, Ruimtelijke concentratie van achterstanden en problemen. Actualisatie en analyse achtergronden. ABF Research, Delft.

Brouwer, J. en J. Willems, 2007, Ruimtelijke concentratie van achterstanden en problemen. Vaststelling selectie 40 aandachtswijken en analyse achtergronden. ABF Research, Delft.

Haar, D. ter, L. Schreven en M. Rienstra, 2008, Outcomemonitor Krachtwijken. Nulmeting. CBS, Voorburg/Heerlen.

Leidemeijer, K., G. Marlet, J. van Iersel, C. van Woerkens en H. van der Reijden, 2008, De Leefbaarometer. Leefbaarheid in Nederlandse wijken en buurten gemeten en vergeleken. Rapportage instrumentontwikkeling. RIGO/Atlas voor gemeenten, Amsterdam.

Roessingh, M., 2008, Minder langdurige bijstand in aandachtswijken. CBS-webmagazine 20 oktober 2008.

Schreven, L. en D. Beeckman, 2008, Outcomemonitor Krachtwijken brengt aandachtswijken in kaart. CBS-webmagazine 14 juli 2008.

VROM, 2007, Actieplan Krachtwijken: Van Aandachtswijk naar Krachtwijk. VROM, Den Haag.

Bijlagen

Bijlage 1 Indicatoren in de nulmeting van de Outcomemonitor Krachtwijken eind 2008

Dimensie	Indicator
0. Bevolking	0.1 Particuliere huishoudens naar type huishouden*
	0.2 Inwoners en aandeel in particuliere huishoudens*
	0.3 Personen behorend tot de potentiële beroepsbevolking (15-64 jaar)*
	0.4 Personen naar herkomstgroepering*
	0.5 Personen naar leeftijdsklasse*
	0.6 Verhuizingen naar leeftijdsklasse, herkomstgroepering en type huishouden*
	0.7 Verhuizingen naar besteedbaar inkomen in decielklassen en decielgrenswaarden*
1. Wonen	1.1 Aandeel eengezins- en meergezinswoningen
	1.2 Gemiddeld aantal inwoners per woning*
	1.3 Aandeel kleine woningen
	1.4 Aandeel koopwoningen, particuliere en sociale huurwoningen
	1.5 Leefbaarheidsscore
	1.6 Aandeel koop- en huurwoningen naar bouwjaar in klassen
	1.7 Verkooppunten en aandeel dagelijks aanbod
2. Leren	1.8 Gemiddelde verkoopprijs van koopwoningen
	2.1 Leerlingen in het 3e leerjaar van het voortgezet onderwijs naar onderwijssoort en herkomstgroepering*
3. Werken	2.2 Schoolverlaters naar het hebben van een startkwalificatie*
	2.3 Onderwijsdeelname naar schoolsoort en herkomstgroepering*
	3.1 Aandeel personen met een WW-uitkering in de potentiële beroepsbevolking naar leeftijdsklasse, herkomstgroepering x generatie en herkomstgroepering x geslacht*
	3.2 Aandeel niet-werkend werkzoekenden ingeschreven bij het CWI in de potentiële beroepsbevolking naar leeftijdsklasse, herkomstgroepering x generatie en herkomstgroepering x geslacht*
	3.3 Aandeel langdurig bijstandsafhankelijken in de potentiële beroepsbevolking naar leeftijdsklasse, herkomstgroepering x generatie en herkomstgroepering x geslacht*
	3.4 Aandeel personen met een AO-uitkering in de potentiële beroepsbevolking naar leeftijdsklasse, herkomstgroepering x generatie en herkomstgroepering x geslacht*
	3.5 Aandeel van de potentiële beroepsbevolking met inkomsten uit arbeid naar leeftijdsklasse, herkomstgroepering x generatie en herkomstgroepering x geslacht*
4. Veiligheid	3.6 Gestandaardiseerd huishoudinkomen naar decielklassen en decielgrenswaarden*
	4.1 Score overlast en veiligheid
5. Integratie ¹	5.1 Paren naar herkomstgroepering*
6. Schuldenproblematiek	6.1 Wanbetalers voor de zorgverzekeringswet*
7. Gezondheid ²	

* Bron CBS

¹ De mate van integratie van herkomstgroeperingen in de Nederlandse samenleving wordt ook weergegeven door de indicatoren 0.4 en 0.6 en de verbijzondering naar herkomstgroepering van de indicatoren 2.1, 2.3 en 3.1-3.5.

² In de nulmeting van de Outcomemonitor Krachtwijken kon geen specifieke indicator voor gezondheid worden opgenomen omdat er geen geschikte bron beschikbaar was. In de vervolgmetingen is dit waarschijnlijk wel mogelijk.

Bijlage 2 Veertig aandachtswijken in 18 gemeenten

Gemeente	Aandachtswijk	Postcode-4-gebieden	Inwonertal (1-1-2008)
Amsterdam	Amsterdam Noord	1024, 1031, 1032	22 770
	Nieuw-West	1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1067, 1068, 1069	107 600
	Bos en Lommer	1055, 1056, 1057	52 040
	Amsterdam Oost	1092, 1094	20 700
	Bijlmer	1103, 1104	23 890
Rotterdam	Rotterdam West	3014, 3021, 3022, 3024, 3025, 3026, 3027	58 580
	Rotterdam Noord	3031, 3033, 3034, 3035, 3036	37 430
	Bergpolder	3038	7 350
	Overschie	3042	7 290
	Oud Zuid	3072, 3073, 3074, 3081, 3082, 3083	70 950
	Vreewijk	3075	12 800
	Zuidelijke Tuinsteden	3085, 3086	24 040
's-Gravenhage	Stationsbuurt	2515	11 070
	Schilderswijk	2525, 2526	29 250
	Den Haag Zuidwest	2532, 2533, 2541, 2542, 2544, 2545	47 290
	Transvaal	2572	8 050
Utrecht	Kanaleneiland	3526, 3527	20 990
	Ondiep	3552	6 490
	Overvecht	3561, 3562, 3563, 3564	30 690
	Zuilen Oost	3554	7 710
	Overdie	1813	7 250
Alkmaar	De Kruiskamp	3814	5 490
	Amersfoort		
Arnhem	Klarendal	6822	6 390
	Presikhaaf	6826	9 550
	Het Arnhemse Broek	6828	11 410
	Malburgen/Immerloo	6832, 6833, 6841	13 910
	Rivierenwijk	7417	4 500
Deventer	Wielwijk/Crabbehof	3317	14 120
	Dordrecht		
Eindhoven	Woensel West	5621	4 110
	Doornakkers	5642	6 330
	Bennekel	5654	9 170
	Velve-Lindenhof	7533	4 610
Enschede	Korrewegwijk	9715	8 260
	Groningen		
	De Hoogte	9716	3 160
Heerlen	Meezenbroek	6415	6 900
	Leeuwarden		
Maastricht	Heechterp/Schieringen	8924	3 900
	Maastricht Noordoost	6222, 6224	14 340
Nijmegen	Hatert	6535	6 470
Schiedam	Nieuwland	3118, 3119	13 870
Zaanstad	Poelenburg	1504	7 750